

כרשת בהצלחותק – יחידה ראשונה: המנורה כתבה: טלית ביתן

- א. וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:
ב. דַּבֵּר אֶל אֱהֲרֹן וְאִמְרָתָ אֵלָיו:
בְּהִעָלְתְּךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה
וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת.
ג. וַיַּעַשׂ כֵּן אֱהֲרֹן
אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.
ד. וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנוֹרָה:
מִקְשָׁה זָהָב עַד יִרְכָּה
עַד פְּרָחָה
מִקְשָׁה הִיא.
כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנוֹרָה.

(במדבר פרק ח)

קריאה יחפה

- ? תנו כותרת לקטע.
? אל מי מיועדים דברי ה'! מדוע דווקא אל אהרון?
? האם משה לא יכול להדליק את המנורה בעצמו?
? מדוע לא אמר ה' את הדברים ישירות לאהרון?
? מה פשר המילה מְקֻשָּׁה? למה היא דומה? (רמז: נחשו לפי המשפט הבא וכך גם נלמד את הביטוי: "בכיתה שלנו ישים ילדים מרקעים שונים - היא לא עשויה מקשה אחת")

לגדולים ולמתקדמים – כדאי לשלב בשיעור את סיפורו של בנימין זאב הרצל, המנורה, (במילים שלכם), כך נזכה לעוד היכרות עם חוזה המדינה ונפגוש מטאפורה מעניינת על עם ישראל בגולה דרך צורת המנורה.

http://www.benyehuda.org/herzl/herzl_027.html

בספר שמות כבר נתן ה' למשה הוראות לבניית המנורה. כעת הגיע שלב ההדלקה, ניזכר בדברים שנאמרו למשה בספר שמות :

לא. וְעָשִׂיתָ מְנֹרֶת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנֹרָה.

וְרָכָה וְקָנָה גְבִיעֵיהָ כַּפֹּתֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִקָּנָה יְהִי.

לב. וְשֵׁשׁ קָנִים יִצְאִים מִצְדֵיהָ

וְשֵׁשׁ קָנִי מְנֹרָה מִצְדֵהּ הָאֶחָד וְשֵׁשׁ קָנִי מְנֹרָה מִצְדֵהּ הַשֵּׁנִי.

לג. וְשֵׁשׁ גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים בְּקָנָה הָאֶחָד כַּפֹּתָר וּפְרָח

וְשֵׁשׁ גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים בְּקָנָה הָאֶחָד כַּפֹּתָר וּפְרָח

כֵּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן-הַמְּנֹרָה.

(שמות, פרק כה)

✂ הקיפו בעיגול כחול פרטים עליהם לא קראנו בפרשתנו

✂ הקיפו בעיגול ירוק פרטים המופיעים בשמות ובבמדבר.

חכמים ופרשנים רבים לאורך הדורות ניסו להבין את תיאור המנורה והתלבטו בשאלה כיצד נראתה (תיכף נראה שגם משה התקשה קצת בהבנת ההוראות....) ציירו את המנורה שהייתה במשכן עפ"י התיאור בשמות ובבמדבר – כפי שאתם מבינים אותם.

כיצד הבנתם את הביטוי "כפתור ופרח"?

הידעת? כפתור ופרח

כפתור אינו רק דסקית קטנה מפלסטיק שאותה רוכסים בבוקר בעיניים חצי עצומות. בתנ"ך, המילה הזו משמשת לתיאור אובייקט עגול, כדורי. רוב האזכורים שלה מתייחסים למנורה שהייתה בבית המקדש. לכל אורכה הייתה המנורה מקושטת בשני סוגים של פיתוחים – גביעים ופרחים. ולבסוף – במקומות החיבור בין כל זוג קנים לקנה האמצעי היה הקנה האמצעי תופח לצורה של כדור. לכדורים הללו קראו "כפתורים".

קריאת ההתפעלות "כפתור ופרח" לנוכח דבר מיוחד ביופיו – מקורה בהשתאות שעוררה המנורה בקרב אלה שזכו לראותה. וכך נשאר צמד המילים ביטוי של התפעלות עד ימינו. לדוגמא:

”משה רבנו, מה דעתך על המנורה שעשה בצלאל?”

”נפלא, כפתור ופרח”.

מתוך: <http://www.nrg.co.il/online/11/ART/745/375.html>

ריבוי קולות

כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה

כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְנֹרָה.

כיצד ניתן להבין את הפסוק הזה?

מה הראה ה' למשה?

מי עשה את המנורה?

שנתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל כלי המשכן,

עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבע...

מקשה זהב, מהו מקשה?

כלומר, מה קשה היא לעשות.

שהרבה יגע משה עד שלא עשה המנורה...

כיון שנתקשה אמר הקב"ה למשה:

טול ככר זהב והשליכהו לאש והוציאהו,

והיא נעשית מעצמה...

"כן עשה"

משה אין אומר כאן

אלא "כן עשה" סתם.

מי עשה?

הקדוש ברוך הוא.

? מדוע התקשה משה בבניית המנורה?

(חשבו כמה היה קשה לנו להבין את ההסבר שקראנו – האם זו הסיבה?)

? כיצד מסביר המדרש את המילה

'מקשה'?

? כיצד נבנתה המנורה לבסוף? מי בנה

אותה עפ"י המדרש הזה?

? כיצד ניתן ללמוד זאת מפסוק ד?

(מתוך: מדרש תנחומא, בעלותך, ג)

ר' לוי בר רבי אומר:

שאל משה את הקב"ה : כיצד נעשה את המנורה?
 ענה לו : מקשה אחת תעשה אותה.
 ירד משה למטה ושכח מה שהוסבר לו.
 עלה בחזרה לקב"ה ואמר לו : הקב"ה שכחתי את ההסבר האם תוכל להסביר לי שוב
 שוב הסביר לו הקב"ה כיצד לבנות המנורה
 שוב ירד משה למטה ושוב שכח
 הראה לו הקב"ה שוב ושוב התקשה משה להבין
 הראה לו הקב"ה את המנורה עשויה אש ואמר לו לבנות אחת בדיוק כזאת מזהב.
 ושוב התקשה משה.
 בסוף אמר הקב"ה למשה : לך אל בצלאל (בונה המשכן) והוא יעשה אותה
 הלך משה לבצלאל והוא מיד בנה את המנורה.
 והיה משה תמה : כמה פעמים הראה לי הקב"ה ואני התקשיתי
 ואתה שלא ראית ולא שמעת את ההסבר
 בנית את המנורה מיד מראשך?
 (עיבוד מתוך : במדבר רבה, טו, י)

- ? כיצד נבנתה המנורה עפ"י המדרש הזה?
- ? מדוע, לדעתכם, התקשה משה להבין את ההסבר ואף שכח אותו מספר פעמים?
- ? מה הציע ה' למשה ומי בנה את המנורה לבסוף?
- ? במה שונה המדרש הזה ממדרש תנחומא?

רַאיוֹנֵי: לְהִיֹּת אֵשׁ אוּ מִצַּלְאֵל?

- מתני אנחנו מתקשים ביצירה? מתי זה בא לנו בקלות?
- מתי קיבלנו משימה שהייתה נראית לנו בלתי אפשרית (רק אלוהים יכול...)?
- מתי אנחנו יכולים לבנות או לתקן משהו מהראש בלי שום עזרה ומתי אנחנו צריכים הוראות מדויקות?

בהצלאתק - יחידה שנייה: סיפור מההפטרה כתבה: אילית ביתן

הפטרת השבוע לקוחה ממקבץ 'נביאים' בתנ"ך. הנביאים היו אנשים שטענו כי הם מביאים מסר מאלוהים, לעיתים היה זה מסר של תוכחה על התנהגות העם וקריאה אליו לחזור בתשובה. לעיתים היה זה מסר של נחמה בעיתות קשות של חורבן. בתורה אנחנו יודעים על נביאי שקר (שהיו בודים את המסר שהביאו מליבם) ונביאי אמת שאכן קיבלו מסר מה' באמצעות חלום, התגלות או במקרים נדירים כמו זה של משה רבינו, עליו נאמר שדיבר עם ה' "פנים אל פנים".

את ההפטרה של השבוע אנחנו קוראים מתוך ספר זכריה. זכריה היה נביא שפעל בגולה שנים רבות לאחר שנהרס בית המקדש הראשון בירושלים. בתקופתו היה העם מיואש מאד, ואפילו שהמלך הפרסי, כורש, נתן להם רשות לחזור לירושלים ולבנות את בית המקדש הם היו חלשים ועניים מדי מכדי לבנותו. זכריה ניסה לעודד אותם וניבא נבואות שהבטיחו כי בית המקדש יבנה ומצבם של היהודים ישתפר. הוא ניבא נבואות נחמה. הנה אחת מהן:

א. וַיֵּשֶׁב הַפֶּלֶאֶף הַדָּכָר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ.

ב. וַיֹּאמֶר אֵלַי:

מָה אַתָּה רֹאֶה?

וָאָמַר: רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה

וְגִלָּה עַל רֵאשָׁה

וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ...

ג. וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אָחָד מִימִין הַגִּלָּה וְאָחָד עַל שְׂמֹאלָהּ.

יב. וְאַעֲן שְׁנֵית וָאָמַר אֵלָיו: מָה-שָׁתִּי שְׂכָלִי הַזֵּיתִים?...

יד. וַיֹּאמֶר: אֵלֶּה שְׁנֵי בָנֵי הַיְצָהָר הָעֹמְדִים עַל אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.

(זכריה, פרק ד)

כיצד אתם מדמיינים את האופן בו נגלה המלאך לזכריה?

מה ראה זכריה בחזיון?

כיצד הסביר המלאך לזכריה את משמעות שני ענפי הזית שבצידי המנורה?

למורה: יצהר = שמן, בני היצהר הם שני המנהיגים שאותם נהגו למשוך בשמן בטקס בחירתם:

1. הכוהן הגדול מצאצאי אהרן הכוהן, שסימל את ההנהגה הרוחנית בעם ישראל.

2. מלך מבית דוד, שסימל את ההנהגה המדינית ואת הריבונות.

הכוהן הגדול והמלך נחשבו קרובים לאלוהים, אדון כל הארץ, ומוכנים לשרתו.

מדוע זוהי נבואת נחמה?

איזו תקווה מציעה המנורה?

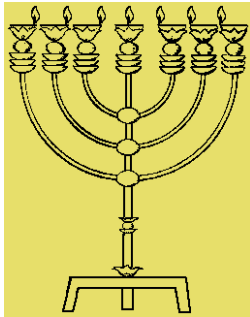
איזו תקווה מציעים ענפי הזית?

מה הבטיחה נבואת הנביא זכריה לבני הארץ העניים והמותשים מתלאות היום יום?

ציירו את המנורה שראה זכריה:

הידעת? אלאףי מנורה

מנורת הזהב שהייתה במשכן ליוותה את בני ישראל לאורך מסעותיהם במדבר. המנורה שנבנתה עבור המשכן נראתה (כנראה) כך: שנים רבות לאחר הגעתם של בני ישראל לארץ ישראל הקים שלמה המלך את בית המקדש הראשון. מבנה קבוע לעבודת ה' בירושלים:

וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַפְּלִים אֲשֶׁר בֵּית ה'

אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפְּנִים זָהָב.

וְאֶת הַמְּנֹרֹת, חֲמֵשׁ מִיָּמִין וְחֲמֵשׁ מִשְּׂמָאל,

לְפָנֵי הַדָּבִיר זָהָב סָגוּר וְהַפָּרַח וְהַנֵּרֹת וְהַמְּלָקָחִים זָהָב

(מלכים א, ז, מח-מט)

כמה מנורות כאלף הזיב אלה במית המקדש הראשון?

בית המקדש שבנה שלמה נחרב ועימו נעלמו גם המנורות שעמדו בו. עם בניית בית המקדש השני הוצבה מנורה אחת בלבד בבית המקדש והיא נשדדה משם בתקופת מלחמות החשמונאים. החשמונאים בנו מנורה חלופית משיפוּדי ברזל ועם הזמן החליפה במנורת זהב חדשה.

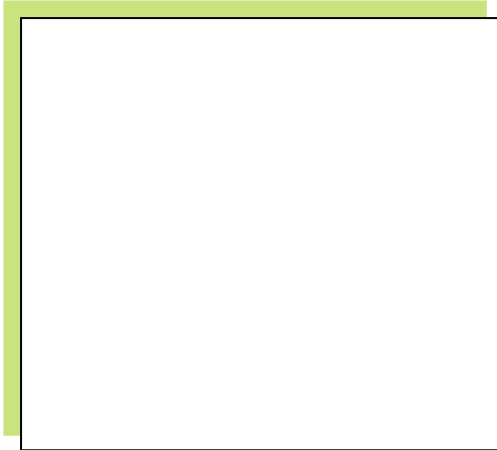
"יומה ראו להדליק את הנרות?"

אלא בימי מלכות יוון שנכנסו בית חשמונאי להיכל,

שבעה שיפוּדין של ברזל בידם,

וחפום [מלשון חיפוי] בעץ והדליקו בהם את המנורה"

(מגילת תענית פ"ט)

יש אפילו הטוענים שאותם שיפודים של ברזל היו חניתות שלקחו החשמונאים שלל מהיוונים עימם נלחמו...)
ציירו כאן את מנורת החשמונאים הראשונה, כפי שאתם מדמינים אותה.

על מה אצד השימוש בסיפודי ברזל לצורק הדלקת המנורה?

מאוחר יותר החליפו החשמונאים את מנורת הברזל במנורה מזהב אולם כשנחרב בית המקדש השני בידי הרומאים לקח איתו המצביא הרומי, טיטוס, את כל כלי המקדש איתו לרומא כשלל. ברומא נבנה לכבודו שער ניצחון שפיאר את נצחונו בקרבות ועליו נחרטו הדמויות הבאות:

מי הן אדעתכם, הדמויות החרוטות על השער?
מה הן נושאות צימן?
התבוננו היטב במנורה, כי?
היא נראית?
לאילו מנורה שאתם מכירים היא דומה?

שער טיטוס ניצב עדיין על תילו ברומא שבאיטליה. במשך דורות רבים נמנעו יהודי רומא בפרט ויהודי העולם בכלל מלעבור דרכו. יהודי רומא חרגו ממנהגם במצעד שקיימו לרגל הקמת מדינת ישראל. מדוע אדעתכם?

עם הקמת המדינה הוצבה המנורה במרכז סמל המדינה ולצידה שני ענפי עץ זית – מדוע?

התבוננו היטב במנורה שבסמל המדינה, מנין היא אקוחה?
האם יש אכך משמעות בציניכט?

השבוע לפרשת השבוע:

חידה:
מה הקשר בין הפטרת

בהצלותך – יחידה פסיכית: המתאוננים. כתבה: טלית ביתן

א. וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי ה'

וַיִּשְׁמַע ה' וַיַּחַר אָפוֹ

וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה'

וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמִּחֲנֶה.

ב. וַיִּצְעַק הָעַם אֶל מֹשֶׁה

וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל ה'

וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ.

ג. וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעָרָה

כִּי בְעָרָה בָּם אֵשׁ ה'.

ד. וְהָאִסְפָּסֶף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַווּ תֵּאָוֶה

וַיִּשְׁבוּ וַיִּכְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂרָה?.

ה. זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם

אֶת הַקִּשְׁאִים

וְאֶת הָאֲבִטָּחִים

וְאֶת הַחֲצִיר

וְאֶת הַכֶּצְלִים

וְאֶת הַשּׁוּמִים.

ו. וַעֲתָה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה

אֵין כֹּל בְּלִתֵּי אֶל הַקֶּן עֵינֵינוּ.

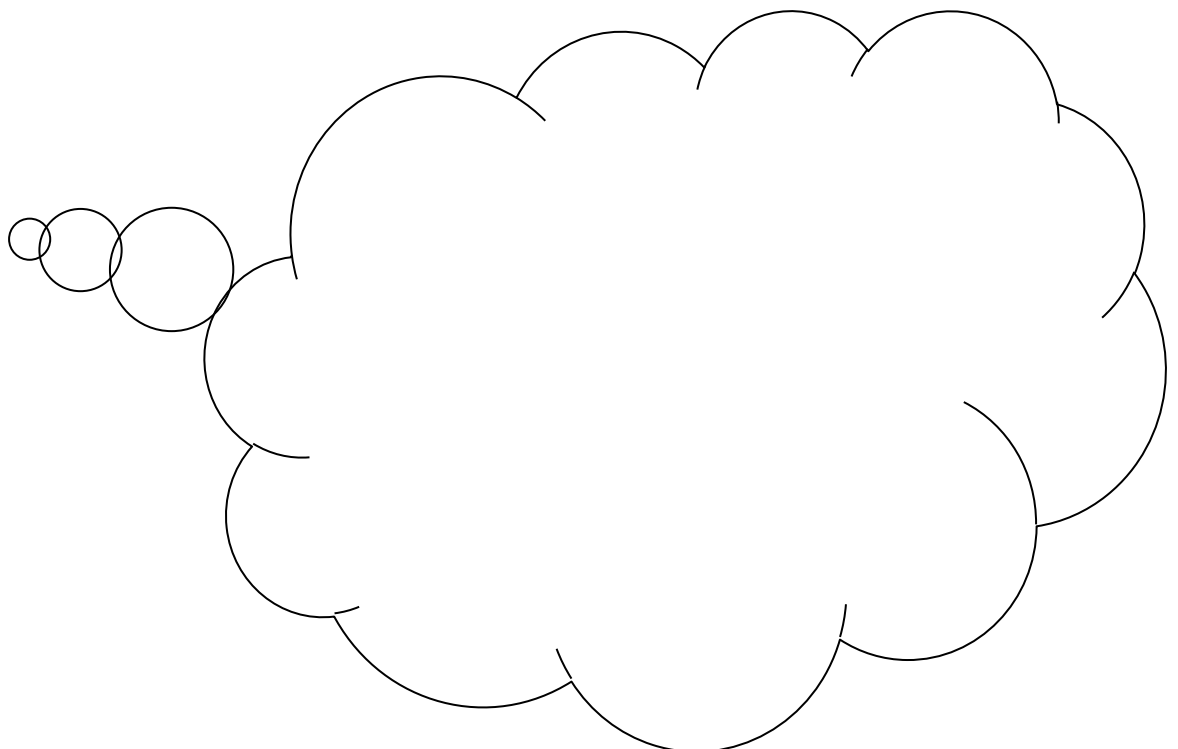
קריאה 'חפה

- ? מה פירוש המילה "מתאוננים"?
- ? האם כתוב על מה התאוננו בני ישראל בפעם הראשונה (בפסוק א)?
- ? מה הייתה תגובת ה' למתאוננים?
- ? מה עשו המתאוננים אחרי שה' שלח בהם תבערה?
- ? כיצד הצליח משה לעצור את האש שאכלה בעם?
- ? מדוע קראו למקום בו ישבו באותה העת 'תבערה'?
- ? "הַתְּאוּוֹ תִּאָּוֶה" – מהי תאווה? האם זוהי מילה בעלת משמעות חיובית או שלילית?

למורה: תאווה – מתאימה יותר לרצון עז ומתמשך שאינו מופנה לעצם מסוים, כמו תאווה לכח. (מכאן שתשוקות יותר קל לספק, ותאוות – כמעט בלתי אפשרי). למילה יש נימת לוואי שלילית. סוגים של תאווה: תאווה לכוח, תאווה לנשים, "תאוות בשרים", תאוות בצע. המילה תאווה באה מהשורש או"ה הדומה במשמעות לשורש אב"ה שפירושו רצה (כמו במילה תאבון), אבל חזק יותר. (אתר השפה העברית: www.safa-ivrit.org/synonyms/taava.php)

- ? האם לפי הקטע שקראנו, בני ישראל היו רעבים? (מה היה להם לאכול?)
- ? מה ההבדל בין להרגיש רעב לבין להרגיש תאווה?
- ? למה התאוו בני ישראל?
- ? למה הם התגעגעו?
- ? כתבו במילים שלכם: " וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יְבֹשָׁה, אֵין כֹּל בְּלִתֵּי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ"
- ? האמנם היה לבני ישראל כל כך טוב למצריים? מה גורם להם להתגעגע למצריים?

ציירו: מה דמיון איש מבני ישראל כש'התאווה' במדבר:

ריבוי קולות: על התאווה

מיתרים רשת לחינוך יהודי משלב

כאשר נתרחקו מהר סיני, שהיה קרוב ליישוב, ובאו בתוך המדבר הגדול והנורא במסע הראשון, היו [בני ישראל] מצטערים בעצמם לאמר: מה נעשה, ואיך נחיה במדבר הזה, ומה נאכל ומה נשתה, ואיך נסבול העמל והעינוי, ומתי נצא ממנו? וזה היה חטאם כי היו מדברים במר נפשם כאשר יעשו הכואבים. והיה רע בעיני ה', שהיה עליהם ללכת אחריו בשמחה ובטוב לבב מרוב כל טובה אשר נתן להם, והם היו כאנוסים ומוכרחין, מתאוונים ומתרעמים. (עיבוד לרמב"ן, ר' משה בן נחמן (1194-1270) מגדולי חכמי ספרד ומהחשובים שבפרשני המקרא)

- ❁ כיצד מסביר הרמב"ן את תאוותם של בני ישראל?
- ❁ מה היה חטאם? מה היה עליהם לעשות במקום להתאונן?
- ❁ "והם היו כאנוסים ומוכרחין" – הסבירו במילים שלכם.
- ❁ לו לא חטאו בני ישראל היינו אומרים שהם "היו כ...". (מצאו תחליף למילה אנוסין)

מיתרים רשת לחינוך יהודי משלב

התאווה לדבר בלתי אפשרי היא רגש חשוב מאד. התאווה נובעת מתוך רגש שמשוה גדול חסר לי, כ"כ גדול שלעולם הוא לא יוכל להתממש במלואו (למשל אהבה אין סופית ובלעדית של ההורים או של החברים) ובכל זאת אני רוצה להשיגו בכל מחיר. אדם שחש תחושה גדולה כל כך של חֶסֶר ינסה להשיג את מה שחסר לו ע"י למידה, התפתחות, השתנות, ילד שמרגיש חוסר כ"כ גדול ינסה להצטיין בלימודים, לסייע בבית, לנסות דברים חדשים שימשכו אליו תשומת לב ועוד. גם אם לעולם לא ישיג את מה שהוא רוצה (וגם אם הוא יודע זאת בוודאות!), התאווה לאותו דבר מובילה אותו להתפתח, להתנסות ולגדול. ללא אותה תחושת חֶסֶר וללא אותה תאווה קשה להגיע להישגים, האדם יישאר תמיד באותו מקום ויסתפק במה שניתן לו. הוא לא ייצא לעבוד או ללמוד, הוא לא ירצה להכיר אנשים חדשים או מקומות חדשים ולא יגדל באמת. עיבוד ל: ז'אק לאקאן (1901-1981), פסיכואנליטיקאי (חוקר התנהגויות ורגשות של בני אדם).

- ❁ האם אתם מסכימים עם דברי לאקאן?
- ❁ האם התאווה לבשר ולמאכלים אחרים במדבר יש בה צד חיובי? כיצד היא קידמה את בני ישראל? האם ניתן להבין את המיאוס מהמן גם אם היה טעים מאד?

איזו תחושת חֶסֶר חוו בני ישראל במדבר? האם התחושה שנמאס להם מהמון יכולה להצביע על מיאוס מדברים אחרים? מהם?

האם ישנם רגשות נוספים שיכולים להביא את האדם להתפתח ולהתקדם בחיים?

למורה: התורה מתארת את "התאוננותם" של בני ישראל כדבר רע שהוביל לעונש אלוהי וברוח זו גם נכתבה פרשנות הרמב"ן. כדאי אולי להציג כאן קריאה נוספת. האם התאווה היא בהכרח רגע רע שלא מוביל לשום מקום וראוי לגינוי ולעונש? **בכתביו העלה לאקאן את מושג האיוון כמרכיב מרכזי בהתפתחותה של כל תרבות.** ובענייננו נשאל: האם עם של עבדים כנועים יכול היה להתאוות ולבקש שינוי? גיוון בחיים? האם אין כאן התקדמות לכיוון של חירות? גם אם זה נעשה תוך געגוע "לימי מצריים העליזים" וגם אם יש כאן כפיות טובה – האם אין כאן תחילתה של התבגרות? חיפוש אחר תרבות (של עושר ועניין) ולא עוד הסתפקות בסיפוק צרכים ראשוניים? ניתן כאן להתייחס גם לפרשנותו של הרש"ר הירש:

נפשנו יבשה: מזון אינו חסר לנו... חסר לנו מזון הסועד את הלב והמשיב את הנפש, הרוצה לשמור על בריאותו חייב להחליף מידי פעם את מיני המזון... הרי זה בלתי נסבל לאכול תמיד מזון ממין אחד (הרב שמשון רפאל הירש, ממנהיגי יהדות גרמניה 1808-1888)

רפואונט: כמה כיוונים אפשריים לשיחה:

1. מתי התחשק לכם משהו מאד? האם הוא היה בר השגה? האם קרה לכם ש'התאויתם' – כלומר שחשקתם במשהו שאיננו בר השגה?
2. מתי הרגשתם שמה שיש לכם לא מספיק והייתם רוצים משהו אחר, שונה? האם יש לכם רצון לגיוון שכזה במאכלים? האם ישנם מאכלים שאתם יכולים לאכול שוב ושוב ולא להרגיש שינפשכם יבשה? האם ישנם מאכלים שכיף לאכול רק 'פעם ב...?'
3. מתי התלוננתם על חֶסֶר? האם התלונה סייעה לכם להשיג את מבוקשכם? איך התייחסה הסביבה לתלונה?

ההצלותק - יחידה רביעית: לא אוכל אנוכי לבדי לשאת כתבה: גלית ביתן

י. וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעַם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחֹתָיו אִישׁ לְפֶתַח אָהָלוֹ

עצרו כאן את הקריאה:

? מה רע בעיני משה?
? מה הוא עומד לעשות?

וַיִּחַר אַף ה' מְאֹד וַבְּעֵינָיו מֹשֶׁה רָע.

יא. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה':

לָמָּה הֲרַעַתָּ לְעַבְדְּךָ

וְלָמָּה לֹא מָצַתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוּם אֶת מִשְׁאֵל כָּל הָעַם הַזֶּה עָלַי?

יב. הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעַם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדָתִיהוּ...

יג. מֵאִין לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל הָעַם הַזֶּה

כִּי יִכְפּוּ עָלַי לְאֹמֶר:

תִּנֶּה לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה.

יד. לֹא אוֹכֵל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת כָּל-הָעַם הַזֶּה

כִּי כִבֵּד מִסְּנִי.

טו. וְאִם כֹּכָה אֵת עֲשֵׂה לִי

הֲרִגְנִי נָא הָרֹג אִם סָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ

וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעַתִּי.

האם התלמידים ציפו שמשה יתלונן על העם? אם לא, מדוע זה מפתיע?
מה יכול היה לגרום לו לפנות לה' במילים אלו?

(במדבר פרק יא)

קריאה יחסה

מיהו הדובר במונולוג שקראנו ומיהו הנמען?

"וּבְעֵינָיו מֹשֶׁה רָע" – מה היה רע בעיני משה?

על מה מתלונן משה בפני ה'?

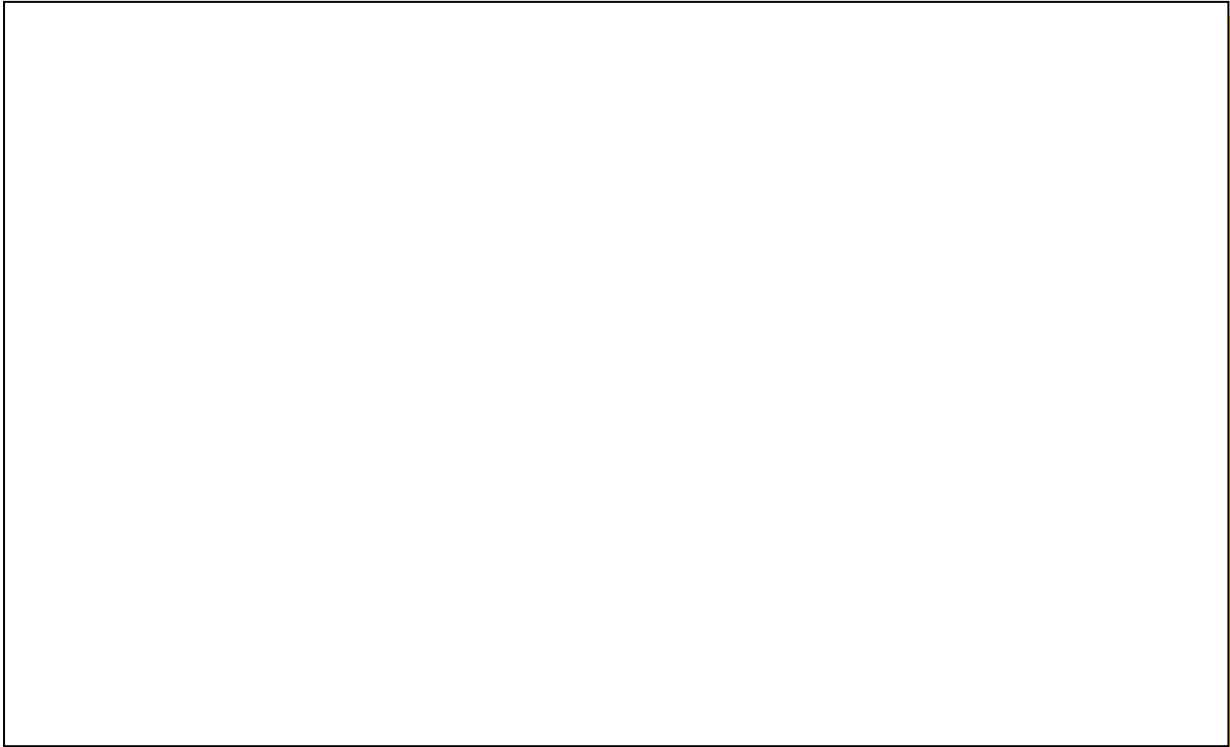
"הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעַם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדָתִיהוּ" – מה פשר הדימוי?

"לֹא אוֹכֵל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת כָּל-הָעַם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִסְּנִי" – זו לא הפעם

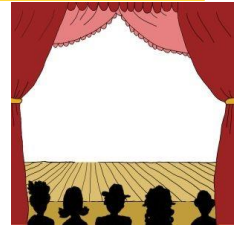
הראשונה שהעם התלונן, מה קרה הפעם שגרם למשה להישבר?

תארו את מצב רוחו של משה.

העם מתלונן, משה מתלונן – מה, לדעתכם, יעשה אלוהים?
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחָתָיו אִישׁ לְפִתְחֵי אֹהֶלוֹ - מֹשֶׁה מְסַיֵּר בַּמַּחֲנֶה וְשׁוֹמֵעַ אֶת
הַבְּכִי, צִיּוּר אֶת מַרְאֵה עֵינָיו:

לפני שהתלונן בפני הקב"ה סיפר משה לציפורה מה ראה בסיורו במחנה, על
מה העם מתלונן וכל על הדברים שהוא עומד לומר לה'.
כתבו את הדיאלוג בין השניים והמחיצו אותו בכיתה.

רַחוּמֵי: מַיִמָּה קֶשֶׁה מְדִי

- מתי קרה לכם שהרגשתם שקיבלתם משימה קשה מדי?
- מה עשיתם? האם הלכתם לבקש שיקלו במשימה, שישחררו אתכם ממנה לגמרי או
שהתאמצתם לבצע אותה?
- אילו משימות הכי קשה לכם לבצע? מתי אתם מרגישים שאתם לא יכולים לבד?
למי אתם פונים לעזרה במקרה כזה?
- את מי מאשים משה באי הצלחתו? את העם המתלונן? את ה' שהטיל עליו משימה
קשה מדי? את עצמו על שאיננו מסוגל לסייע לעם? במי אתם תולים את חוסר
הצלחתכם לעמוד במשימה מסוימת?

קראו את תשובת ה' למשה :

טז. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה :
 אֲסַפֶּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו
 וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְנַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ.
 יז. וְנִרְדַּתִּי וְדַבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם
 וְאֶצְלָתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם
 וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵ הָעָם וְלֹא תִשָּׂא אֶתָּה לְבַדָּךְ.
 (במדבר פרק יא)

- האם כעס ה' על תלונתו של משה
- האם הבין לליבו?
- מה היה הפיתרון של ה' ?
- מה פירוש המשפט "וְאֶצְלָתִי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם"?
- כיצד יוכלו הזקנים לסייע למשה?
- מה יקרה בפעם הבאה שהעם יתלונן? האם משהו ישתנה?
- לדעתכם, כיצד הרגיש משה אחרי שה' האציל מרוחו על הזקנים? (איך אני מרגיש כשמעבירים חלק מהתפקידים והסמכויות שלי למישהו אחר? גם אם זה רק כדי לעזור לי?)

הידעת? האצלת סמכויות
 מתן סמכות חלקית ע"י מנהל בכיר למנהל זוטר יותר וזאת על מנת לתווך את הוראות המנהל לכפופיו ולסייע בארגון וניהול העבודה. האצלת סמכויות היא מרכיב מרכזי בכל ארגון ומערכת הפועלת יחד להשגת מטרה משותפת.

- מדוע האצלת סמכויות חשובה?
- מהו המחיר שאנחנו עלולים לשלם על האצלת סמכויות?
- למי כדאי להאציל סמכות ולמי לא?
- האם בכיתתכם ובבית ספרכם מתקיימת האצלת סמכויות כלשהי מהמורה ומצוות ביה"ס לתלמידים (שוחחו על המשמעות של מועצת תלמידים ועוד)

עם התלמידים הקטנים תוכלו לשוחח על האצלת סמכויות דרך הציור שלפניכם : מה משונה בו? מדוע זה משונה שהמלך מסמן את סימוני התנועה בכביש? האם הוא לא האחראי לחוק? מתי אנחנו מעבירים לאחרים אחריות לביצוע משימה שהיא קודם כל באחריותנו? האם יתכן שמלך יעשה הכל? מדוע חשובה האצלת סמכויות?

כהצלותך - יחידה חמישית: אל נא רפא נא לה...

נלמד עם התלמידים פסוק אחר פסוק, בכל פעם נעצור וננסה להבין וגם לנחש את ההמשך :

על מה דיברו מרים ואהרון?

א. ותדבר מרים ואהרן במשה

מתי לקח משה אישה כושית?

ומה עם ציפורה?

על-אדות האשה הכושית אשר לקח

כי אשה כושית לקח.

העלו השערות בדבר
תוכן שיחתם של
מרים ואהרון. מה
אמרו?

ב. ויאמרו:

מה פירוש "הרק אך במשה דיבר ה'?"

על מה קובלים מרים ואהרון?

הרק אך במשה דבר ה'?

הלא גם-כנו דבר

מה שמע ה'?

מה, לדעתכם, תהיה תגובתו?

וישמע ה'.

כיצד הגיב ה'

למשמע דברי מרים
ואהרון?

ט. ויחר-אף ה' כם...

מדוע חלתה מרים בצרעת?

מדוע, לדעתכם, לא נענש גם אהרון?

י. והנה מרים מצרעת כשֶׁלֶג

מה יעשה כעת?

מדוע פנה אהרון אל משה?

שוחחו ביניכם: כיצד הסביר
אהרון למשה את סיבת
מחלתה של מרים ואת
חטאם?

ויפן אהרן אל מרים והנה מצרעת.

יא ויאמר אהרן אל משה:

מה יעשה אהרון?

מה הייתם עושים אתם?

כי אדני אל נא תשת עלינו חטאת

אשר נואלנו ואשר חטאנו...

מדוע השימוש במילה "ויצעק"?

באילו מילים אחרות ניתן היה להשתמש כאן?

כיצד הרגיש משה כשמע את הסברי אהרון?

יג. ויצעק משה אל ה' לאמר:

אל נא רפא נא לה.

מדוע התפלל משה תפלה
כ"כ קצרה?

(הוא לא יכול היה

"להשתחוץ" בעת נזירתו)

ריבוי קולות:

אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ – מדוע התפלל משה תפילה כ"כ קצרה?

"שלא יאמרו העם

אחותו סובלת ומתענה מהמחלה הקשה

והוא עומד לו בתפילה ארוכה"

עיבוד למדרש סיפרי במדבר.

באיזו האשמה היה העם עלול להאשים את משה עפ"י המדרש הזה? ❀

"שלא יאמרו העם

כשאחותו חולה הוא מאריך בתפילה

בשבילנו לא"

(שם)

באיזו האשמה היה העם עלול להאשים את משה עפ"י המדרש הזה? ❀

איזה רגש היה מניע את העם לומר את שתי הטענות שנשמעו כאן? ❀

האם לדעתכם, חשב משה על "מה יאמרו העם" כשהתפלל על אחותו? ❀

מתי חשובה "מראית העין" (מה יגידו ומה יחשבו עלי) ומתי היא איננה חשובה? ❀

רפואה: תפילות ארוכות או קצרות?

בבית מדרשו של רבי אליעזר בן הורקנוס נהגו התלמידים להתפלל ביחד בכל בוקר ואחד מהם נבחר בכל פעם להיות "שליח הציבור" המנהיג את התפילה. יום אחד ירד תלמיד אחד לפני התיבה (להיות שליח ציבור) והאריך מאד בתפילתו. אמרו התלמידים לרבי אליעזר: איזה ארכן הוא! אמר להם רבי אליעזר: האם האריך יותר ממשה שהתפלל בסיני ארבעים יום וארבעים לילה? ביום אחר ירד תלמיד אחר לפני התיבה וקיצר מאד בתפילה. אמרו התלמידים לרבם: איזה קצרן הוא! ענה להם רבי אליעזר: האם קיצר יותר ממשה רבינו כשאמר "אל נא רפא נא לה"? תלמוד בבלי, ברכות לד א

מתי נחוצה לנו תפילה ארוכה? מתי קצרה? ❀

האם זה 'בסדר' לקצר או להאריך בתפילה? כיצד זה משפיע על מי שמתפלל איתנו? ❀

כיצד משפיע מצבינו הנפשי על האופן בו אנחנו מתפללים? ❀

האם גם תוכן התפילה מושפע ממצבינו הנפשי? ❀

תארו תפילה שהתפללתם בשעה של התרגשות גדולה (עצב או שמחה). ❀

הידועת? תפילה על החוליים:

בסידור התפילה ישנם כמה תפילות המיועדות לבקשת מרפא עבורנו או עבור אחרים.
בתפילת שמונה עשרה נמצא בסוף את ברכת רפאנו הידועה גם כברכת החולים וכך נוסחה:

**רְפָאנו ה' וְנִרְפָא, הוֹשִׁיעֵנו וְנוֹשְׁעָה, כִּי תִהְלֹתְנוּ אִתָּה,
וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּמִרְפָּא לְכָל-תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל-מַכְאוּבֵינוּ וּלְכָל-מַכּוֹתֵינוּ.
כִּי אֵל רֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אַתָּה.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', רֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.**

(נוסח ספרד)

למי שיש קרוב או מכר חולה נהוג לומר עליו בבית הכנסת את הברכה הבאה תוך אזכור שמו:

**מִי שֶׁבְּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מִשָּׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וְשְׁלֹמֹה
הוּא יְבָרַךְ אֶת הַחוֹלֶה _____
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִמְלֹא רַחֲמִים עָלָיו לְהַחֲלִימוֹ וּלְרַפְּאוֹתוֹ וּלְהַחֲזִיקוֹ וּלְהַחֲיוֹתוֹ,
וְיִשְׁלַח לוֹ מִהַר רְפוּאָה שְׁלֵמָה מִן הַשָּׁמַיִם לְרַמ"ח אֲבָרָיו וּשְׁס"ה גִּידָיו בְּתוֹךְ שְׁאֵר חוֹלֵי יִשְׂרָאֵל,
רְפוּאָת הַנְּפֶשׁ וְרְפוּאָת הַגּוּף
הַשְּׂתֵא בְּעִגְלָא וּבְזֶמֶן קָרִיב. וְנֹאמַר אָמֵן**

**האט אתם הכיתתכט אומריט הרכה על תלמידי חוליים כשהט חסריט
או על חוליים אחריט הקרובים אליכט?**